YOZGATLI HACI AHMED EFENDİ*

(ö. 1896) Halvetî-Şâbânî şeyhi

Ali Şakir ERGİN

Anahtar Kelimeler: Halvetîlik, Şâbâniyye, Yozgat

Yozgat'ta doğdu. XVII. yüzyılın sonlarında Yozgat'ın doğusundaki Çalatlı köyünü yurt edinen bir Türkmen aşiretine mensuptur. Babası Derviş Süleyman Efendi ailesiyle birlikte Yozgat'ın merkezine gelip yerleşmiş ve oğlu Ahmed burada dünyaya gelmiştir. Medrese tahsilini Yozgat'ta yapan Ahmed Efendi genç yaşta tasavvufa ilgi duydu, Çerkeş'e gidip Şâbâniyye tarikatının Çerkeşiyye kolunun kurucusu Çerkeşî Mustafa Efendi'ye intisap etti, seyrüsülûkünü tamamlayıp ondan hilâfet aldı. Şeyhinin tavsiyesiyle Anadolu'yu dolaştıktan sonra Suriye, Irak ve İran'a gitti. Bağdat'ta Abdülkādir-i Geylânî Türbesi'nde halvete girdi. Çerkeş'e döndüğünde Yozgat ve civarında irşadla görevlendirildi. Şehrin güney tarafında ormanlık dağın eteğinde bir cami-tekke inşa ederek irşad faaliyetine başladı. Sultan Abdülmecid'in saltanatının son yıllarında müridlerinden eski Sivas valisi Münib Mehmed Paşa'nın misafiri olarak İstanbul'a gittiğinde saraya davet edildi. Sultan Abdülmecid, Veliaht V. Murad ve annesi Şevkefzâ Kadın ile tanışma fırsatı buldu. Kendisine bir kılıç ve hazineden yüklü miktarda para ihsan edildi. Ancak yol güvenliğini ileri sürüp parayı almadan İstanbul'dan ayrıldı. Birkaç ay sonra Yozgat mutasarrıfı tarafından kendisine teslim edilen bu parayla cami ve tekkesi için bir vakıf kurdu, emlâk ve arazi satın aldı. Şâbâniyye tarikatının Yozgat ve civarında yayılmasını sağlayan Hacı Ahmed Efendi 1896'da vefat etti ve bugün kendi adıyla anılan caminin avlusuna defnedildi. Bir yıl sonra oğlu Muhyiddin Efendi kabrinin üzerine bir türbe yaptırdı, türbesi bugün ziyaretgâhtır. Şeyh Ahmed Efendi'nin iyi bir güreşçi, yüzücü, at binici, gürz sallayıp kılıç kullanmakta mahir bir sporcu olduğu, uzun bir ömür sürdüğü ve 125 yaşında vefat ettiği nakledilmektedir.

"Terkiyâ" mahlasıyla şiirler yazan Hacı Ahmed Efendi'nin bir divanı olduğu söylenirse de eser günümüze ulaşmamıştır. Bazı şiirleri torunlarından Ömer Faruk Ergin tarafından yayımlanmıştır. Hacı Ahmed Efendi'nin vefatından sonra tekkesinde oğulları Muhyiddin Efendi, Sadreddin Efendi, torunlarından Ethem Efendi, ardından altı ay kadar aile dışından Damadzâde Necib Efendi şeyhlik yapmış, şeyhlik makamı son olarak beşinci oğlundan torunu olup Şeyhzâde Ahmed Efendi diye tanınan Ahmet Şevki Ergin'e intikal etmiştir. 1906'da doğan Şeyhzâde Ahmed Efendi babası Abdullah Ârif Efendi'yi küçük yaşta kaybetti. Yozgat'ta başlayıp İstanbul'da sürdürdüğü öğrenimini rahatsızlığı sebebiyle tamamlayamadan Yozgat'a döndü. 1925'te ilk mektep öğretmeni olarak memuriyete başladı. Maarif Vekâleti'nin çeşitli kademelerinde kırk yedi yıl görev yaptıktan sonra 1971'de emekliye ayrıldı. 1942-1987 yıllarında dedesinin camisinde fahrî olarak imamlık görevini üstlenen Şeyhzâde Ahmed Efendi, Halvetî-Şâbânîliğin yanı sıra Erbilli Esad Efendi'nin halifelerinden Mustafa Hulusi Efendi'den (Arınmış) Nakşibendî-Hâlidî, Damadzâde Necib Efendi'den Kādirî hilâfeti almıştı. Ahmed Efendi 1992 yılında girdiği şeker koması yüzünden son on yılını yatağa bağlı geçirdi ve 7 Ocak 2002'de vefat etti. 2009 yılında ailesi tarafından Ahmet Şevki Ergin Kültür ve Hizmet Vakfı kurulmuştur.

Kaynakça

Ankara Valisi Abidin Paşa'nın 6 Şevval 1311/31 Mart 1310 tarihli mektubundan istinsah edilmiş sûret. (1311). Müellifin özel arşivi.

Beşinci oğlu Abdullah Arif Efendi'nin oğulları Şeyh Hacı Ahmed Ergin ve H. Ömer Faruk Ergin efendilerin el yazısı notları. (t.y.). Müellifin özel arşivi.

Dördüncü oğlu Hâfız Hayreddin Efendi'nin oğlu Şeyhzâde Abdülkadir Efendi'nin el yazısı notları. (t.y.). Müellifin özel arşivi.

Hacı Ahmed Efendi'nin Sultan V. Murad'a 12 Muharrem 1265 tarihli mektubundan istinsah edilmiş sûret. (1265). Müellifin özel arşivi.

Sivas Valisi Münib Mehmed Paşa'nın, Şeyhi Hacı Ahmed Efendi'ye 21 Receb 1266 tarihli mektubundan istinsah edilmiş sûret. (1266). Müellifin özel arşivi.

Yozgat iline ait 30 numaralı şer'iyye sicilinin 47/52, 47/53, 48/54. sayfa ve sıralarında kayıtlı Şeyh Hacı Ahmed Efendi'ye ait 1278 h. tarihli vakfiye kayıtları. (1278). Müellifin özel arşivi.

* Bu madde, Ali Şakir ERGİN, "YOZGATLI HACI AHMED EFENDİ", TDV İslâm Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/yozgatli-haci-ahmed-efendi adresinden TDV İslam Ansiklopedisi tarafından verilen izinle alınmıştır.